

การศึกษาและพัฒนาปัจจัยเชิงสาเหตุของภาวะผู้นำที่มีผลต่อ
ประสิทธิผลของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

A STUDY AND DEVELOPMENT OF LEADERSHIP CAUSAL FACTORS AFFECTING
ADMINISTRATION EFFECTIVENESS OF PRIVATE HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

วีระ ซีประเสริฐ¹ บุญเรือง ศรีเหรียญ² และจุไร โชคประสิทธิ์¹
Vira Seeprasert¹, Boonrueng Sriharun², and Jurai Chokprasit¹

¹หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

²หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาประสิทธิผลการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชน
2) เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุของภาวะผู้นำที่มีผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชน
จากการวิเคราะห์เอกสารและแนวคิด ทฤษฎีต่างๆที่เกี่ยวข้องและพัฒนาแบบการบริหารที่มี
ประสิทธิผลของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) และได้พัฒนาขึ้น
เป็นโมเดลอิสระ โดยใช้ตัวแปรแฝง 5 ตัว ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำ ด้านความผูกพันต่อบทบาทการ
ดำเนินชีวิตด้านต่าง ๆ ด้านความฉลาดทางอารมณ์ ด้านทักษะการบริหารจัดการ และด้านประสิทธิผล
การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชน และตัวแปรสังเกตได้ 27 ตัวแปร และ 3) เพื่อสร้างโมเดล
ความสัมพันธ์ของปัจจัยเชิงสาเหตุของภาวะผู้นำที่มีผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถาบันอุดมศึกษา
เอกชน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นผู้บริหารสถานศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน
จำนวน 800 คน ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม แบบมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ โดยการสุ่ม
แบบบุ๊คเลทเมทริกซ์ (Booklet Matrix Sampling) การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเพื่อหาค่าสถิติพื้นฐาน
โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และใช้โปรแกรมลิสเรล (LISREL) Version 8.80 เพื่อการวิเคราะห์
โมเดลเชิงสาเหตุ (Causal Model) และตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างรูปแบบตามทฤษฎีกับ
ข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้บริหารส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุ 56 ปีขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยของด้านความ
ฉลาดทางอารมณ์ และด้านทักษะการบริหารจัดการ มีการปฏิบัติมาก ส่วนด้านความผูกพันต่อบทบาทการ
ดำเนินชีวิตด้านต่าง ๆ ด้านภาวะผู้นำ และด้านประสิทธิผลของการบริหารจัดการสถาบันอุดมศึกษาเอกชน
มีการปฏิบัติปานกลาง 2) ตัวแปรสังเกตได้ทุกปัจจัย มีการปฏิบัติสูงกว่าค่าเฉลี่ยและการแจกแจงของตัว
แปรมีลักษณะเป็นโค้งแบบราบกว่าปกติ (Platy Kurtic) 3) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกต

ได้ที่ได้ศึกษา จำนวน 27 ตัวแปร พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งหมด 371 คู่ มีค่าแตกต่างจากศูนย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 329 คู่ มีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 จำนวน 9 คู่ และมีความสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติจำนวน 33 คู่ โดยค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเป็นความสัมพันธ์ทางบวกจำนวน 300 คู่ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่มีค่าเป็น บวกนั้นแสดงถึงความสัมพันธ์ที่มีทิศทางไปในทางเดียวกัน ความสัมพันธ์ทางลบจำนวน 71 คู่ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่มีค่าเป็นลบนั้น แสดงถึงความสัมพันธ์ที่มีทิศทางไปในทางตรงข้ามกัน ใน เมทริกซ์มีขนาดของความสัมพันธ์ทางบวก ตั้งแต่ 0.007 ถึง 0.990 และ มีขนาดของความสัมพันธ์ทางลบ ตั้งแต่ -0.007 ถึง -0.440 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ทั้งที่อยู่ในตัวแปรแฝงเดียวกันและตัวแปร แฝงต่างกันความสัมพันธ์ส่วนใหญ่มีนัยทางสถิติ ขนาดของความสัมพันธ์ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ($0.33 < r < 0.66$) ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นโมเดลเชิงสาเหตุของภาวะผู้นำที่มีผล ต่อประสิทธิผลของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเชิงสมมติฐานมีความสอดคล้องกับข้อมูล เชิงประจักษ์ (ค่าไค-สแควร์ : $\chi^2 = 527.27$, อาสาความเป็นอิสระ: $df = 187$, ค่า $p = 0.052$, $GFI = 0.99$, $AGFI = 0.98$, $RMSEA = 0.047$ และ $CN = 327.69$) ค่าพารามิเตอร์เมทริกซ์อิทธิพลเชิงสาเหตุระหว่างตัว แปรแฝงภายในมีความแปรเปลี่ยนโดยตรงกับประสิทธิผลของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

ABSTRACT

The objectives of this research were to study 1) the effectiveness of administration of private higher education institution, 2) leadership causal factors affecting administration effectiveness of private higher education institution, and 3) to create a causal relationship model of leadership affecting administration effectiveness of private higher education institution. The documents and concepts of the related theories were analyzed and the administration effectiveness of private higher education institution model was developed by setting a focus group. The LISREL model was developed by the use of 5 latent variables including leadership, commitment of the lifestyle role, emotional quotient, administration, and effectiveness of administration of private higher education institution, and 27 observed variables. The samples of this study consisted of 800 educational administrators of private higher education institution selected by multi-stage sampling. The tools used to collect data were a set of five-point rating scale questionnaire and booklet matrix sampling. The statistics were analyzed by computer program. LISREL program version 8.80 was used to analyze a causal model and evaluate the relationship between theory and empirical data.

The results were as follows:

1. The majority of administrators were male and aged 56 years old or above. The means of emotional quotient and administration were high. The commitment of the lifestyle role, leadership, and effectiveness of administration of private higher education institution were at moderate level.

2. Observed variables had higher treatment than the mean. Furthermore, the distribution of the variables was a Platy Kurtic curve.

3. Correlation coefficient analysis of the 27 observed variables and the relationship between 371 pairs of the variables were found that 329 pairs had significant difference at the level of .01. 9 pairs had significant difference at the level of .05. The relationship between 33 pairs of variables had no significant difference. In addition, the correlation coefficient of 300 pairs of variables had positive relationship. It indicated that they had the same direction. 71 pairs of variable had negative correlation. It meant that they had the opposite direction. The size of positive correlation ranged between 0.007 and 0.990 and the size of negative correlation ranged between -0.007 and -0.440. The relationship of observed variables including the same or different latent variables had statistical significance at moderate level ($0.33 < r < 0.66$).

4. The analysis of the relationship of causal linear modeling structure of leadership causal factors affecting administration effectiveness of private higher education institution was related to the empirical data (Chi-Square = 527.27, degree of freedom = 187, $p = 0.052$, GFI = 0.99, AGFI = 0.98, RMSEA = 0.047, and CN = 327.69). The metric parameters of causal influence between internal latent variables had direct change to the effectiveness of administration of private higher education institution.

คำสำคัญ

ภาวะผู้นำ ประสิทธิภาพของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

ความสำคัญของปัญหา

กระแสการเปลี่ยนแปลงในสังคมเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว บางเรื่องมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว เช่น ด้านสังคม การเมือง การปกครอง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ข้อมูลสารสนเทศ ประชากร วัฒนธรรม และการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2541) การพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี และการพัฒนาประเทศชาติให้สามารถอยู่ในสังคมโลกได้อย่างมีความสุข จึงมีการกำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาเพื่อให้สอดคล้อง ได้แก่ เพื่อสร้างบุคคลแห่งการเรียนรู้ องค์กรแห่งการเรียนรู้ และสังคมแห่งการเรียนรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2543; กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักนโยบายและแผนการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม, 2542) การพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าจะต้องอาศัยคนในชาติที่มีประสิทธิภาพโดยการวางรากฐานทางการศึกษาให้แก่เยาวชนให้มีคุณภาพที่จะสามารถพัฒนาชีวิตพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของตนเอง ครอบครัวและบ้านเมืองให้เยาวชนรู้จักคิด รู้จักใฝ่หาความรู้หาประสบการณ์ด้วยตนเอง รู้จักปรับตัว รู้จักแก้ปัญหา รู้จักพัฒนาทักษะในการทำงาน มีค่านิยมที่ดีงาม และส่งเสริมความเป็นเลิศในความสามารถ ความถนัดของแต่ละบุคคล ตามศักยภาพที่มีอยู่

คณะกรรมการนโยบายปฏิรูปการศึกษา มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษา มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เป็นประธานได้กำหนดกรอบการดำเนินการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 (พ.ศ. 2552-2561) โดยกำหนดเป้าหมายในการปฏิรูปการศึกษารอบสอง แก่ คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ โดยเริ่มขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษารอบสอง ตั้งแต่ พ.ศ. 2552-2561 โดยมุ่งเน้น 3 เรื่องหลัก เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม คือ 1) เรื่องคุณภาพ เป็นเรื่องการสร้างคุณภาพใหม่ให้เกิดขึ้นในด้านต่าง ๆ ได้แก่ คุณภาพครู คุณภาพแหล่งเรียนรู้ และสิ่งแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ทั้งในและนอกระบบ คุณภาพของสถานศึกษา ควรมีแหล่งเรียนรู้ เช่น ห้องสมุด อุทยานประวัติศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์ และคุณภาพการบริหารจัดการ โดยเน้นการกระจายอำนาจ และธรรมาภิบาล 2) เรื่องโอกาส ได้แก่ การเปิดโอกาสให้คนไทยทุกกลุ่ม ทุกประเภท ได้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ เช่น ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ และเด็กชายขอบตะเข็บชายแดน เป็นต้น และ 3) เรื่องการมีส่วนร่วม ได้แก่ การมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการสนับสนุนการวัดการศึกษา และพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตามกรอบของนโยบายปฏิรูปการศึกษารอบสอง กำหนดเป้าหมายที่จะทำให้คนไทยทุกคนได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ในทุกระดับการศึกษาและทุกมิติตั้งแต่การศึกษาปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย และส่วนอื่น ๆ ที่เหลืออย่างครบวงจร โดยได้มุ่งเน้นใน 3 ประเด็นหลักที่จะทำให้เป้าหมายการปฏิรูปการศึกษารอบสอง ประสบความสำเร็จ คือ 1) คุณภาพ ซึ่งได้แก่การพัฒนาคุณภาพครู ส่วนคุณภาพของแหล่งเรียนรู้ และ การสร้างสิ่งแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ 2) การสร้างโอกาส ที่จะทำให้คนไทยทุกประเภท ทั้งผู้พิการ ด้อยโอกาสและคนชายขอบกลุ่มอื่น ๆ เข้าถึงการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ และ 3) การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม ทั้งภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา และสถาบันอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ระบบการศึกษาไทยจึงอยู่ในช่วงเวลาที่มีการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ ทั้งในระดับมหภาค และจุลภาค ตามที่กล่าวมาข้างต้น การปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม สร้างเสริมความรู้ และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สนับสนุนการค้นคว้าวิจัยในศิลปะวิทยาการต่าง ๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศ พัฒนาวิชาชีพครู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ” จากแผนการจัดการศึกษาดังกล่าวเป็นการเน้นให้เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม (วิโรจน์ สารรัตนะ, 2542)

ในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่า การพัฒนาประเทศชาติจำเป็นต้องเริ่มต้นจากการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ก่อน และในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นั้นจำเป็นต้องอาศัยการศึกษาเป็นเครื่องมือ และเป็นเครื่องชี้นำของสังคม ผู้ที่ได้รับการศึกษาที่ดี หรือได้รับการจัดระบบการศึกษาที่ดีมีมาตรฐาน จะทำให้บุคลากรเหล่านั้นมีคุณภาพสามารถเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ สถานศึกษาซึ่งเป็นองค์กรในการจัดการศึกษา และผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษา คือผู้บริหารสถานศึกษาใน ระยะที่ผ่านมาสถาบันอุดมศึกษาได้ขยายตัว และมีความหลากหลายรูปแบบมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันอุดมศึกษายุคใหม่ ซึ่งมุ่งเน้นให้เกิดคุณภาพ ประสิทธิภาพ และความเสมอภาคในโอกาสการศึกษา (มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 2548) สำหรับระบบการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา

มีอิทธิพลอย่างมากต่อการพัฒนาประเทศ สถาบันอุดมศึกษาเริ่มถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันกับนานาชาติ สำหรับประเทศไทยสถาบันอุดมศึกษาเป็นองค์กรในการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรีขึ้นไปมีการจัดการที่มีความหลากหลาย เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วของสังคม และการพัฒนาด้านเทคโนโลยี (ประทิน วิเศษสุวรรณ, 2545) สำหรับสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลไกขับเคลื่อนที่สำคัญของการปฏิรูปการศึกษาในระดับอุดมศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เพื่อตอบสนองต่อการพัฒนากำลังคนที่มีคุณภาพของประเทศ โดยการเพิ่มขีดความสามารถในด้านการพัฒนาศาสตร์และศิลป์แห่งการเรียนรู้ การพัฒนาศักยภาพของการจัดการเรียนการสอน การสร้างหลักสูตรที่ทันสมัย เพื่อสร้างบัณฑิตที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทั้งในด้านของการมีความรอบรู้ทางวิชาการ การมีทักษะและความเชี่ยวชาญสูง การมีคุณธรรมและจริยธรรม การมีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคม และการมีความสามารถในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งความสำเร็จในการปฏิบัติภารกิจของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนจะเกิดขึ้นได้ ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมพลังของบุคลากรทุกระดับในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ซึ่งเป็นผู้นำในการพัฒนาการเรียนการสอน การบริการ การวิจัย การทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม รวมถึงการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้านของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

สถาบันอุดมศึกษาเอกชนนับว่าเป็นกลไกสำคัญ และมีอิทธิพลสูงต่อคุณภาพของผลลัพธ์ที่ได้จากระบบการจัดการการศึกษา ประสิทธิภาพของการบริหารการศึกษา และประสิทธิผลขององค์การทางการศึกษา นักวิชาการหลายท่านมีความเห็นตรงกันว่าความสำเร็จหรือล้มเหลวทางการศึกษานั้นผู้บริหารสถานศึกษานับเป็นตัวแปรที่สำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมไทย คุณภาพและประสิทธิภาพทางการศึกษามักแปรปรวนไปตามผู้นำเสนอ (รุ่ง แก้วแดง, 2547) ซึ่งหน้าที่ของผู้บริหารที่สำคัญนั้นจะต้องสามารถจัดการภายในองค์กรได้ดี ผู้ที่มีบทบาทในสถาบันอุดมศึกษาที่จะทำให้องค์กรมีคุณภาพ ประสิทธิภาพและประสิทธิผล คือ ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา จะต้องเป็นผู้ที่สามารถปรับตัวในหลายประการ ซึ่งในประเด็นที่ผู้วิจัยสนใจ ได้แก่ การจัดองค์กรเพื่ออำนวยความสะดวกให้ทรัพยากรที่เป็นตัวคนและวัตถุดิบประสมเข้าด้วยกัน สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และขณะเดียวกันจะต้องสามารถจัดการภายนอกองค์กร เพื่อนำองค์กรให้สามารถดำเนินไปได้ โดยมีการปรับตัวอย่างเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปอยู่ตลอดเวลา แต่อย่างไรก็ตามการที่ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชนสามารถบริหารงานให้ได้ผลดีนั้นจำเป็นจะต้องมีการเสริมพลังให้ผู้บริหาร โดยเปิดโอกาสให้ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเหล่านั้นได้มีโอกาสฝึกฝน และใช้ความเป็นผู้นำหรือภาวะผู้นำ (Leadership) ได้อย่างเต็มศักยภาพ (อรรถนพ พงษ์วาท, 2540) เพื่อให้ผู้บริหารเหล่านั้นเป็นนักบริหารมืออาชีพ นอกจากปัจจัยที่กล่าวมาแล้วยังมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นผู้นำหรือภาวะผู้นำ (Leadership) ยังมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำในด้านอื่น ๆ ของผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ซึ่งสามารถที่จะส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องด้านต่าง ๆ ของผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่จะส่งผลต่อความสำเร็จและประสิทธิผลการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ซึ่งสามารถใช้เป็นเหตุผลเพื่อสนับสนุนคำกล่าวที่ว่า ความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาพรวม เกิดจากความสามารถด้านการบริหารจัดการของผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

คุณลักษณะผู้นำ และภาวะผู้นำของผู้บริหารซึ่งจะส่งผลทางบวกต่อประสิทธิผลของสถาบันอุดมศึกษา เอกชน (ภาวดี อนันต์นาวิ, 2545) มีนักการศึกษา นักวิชาการทางการบริหารหลายคนได้ศึกษาวิจัย และสรุปแนวคิดที่สอดคล้องกันไว้ดังนี้ พฤติกรรมการบริหารสถานศึกษาและทักษะการบริหารงาน เป็นเครื่องมือสำคัญที่สุดในการปฏิบัติงานของผู้บริหาร แคทซ์ (Katz, 1974) ได้กล่าวถึง ผู้บริหารนั้น ควรมีทักษะด้านเทคนิค (Technical Skills) ทักษะด้านมนุษย (Human Skills) และทักษะด้าน ความคิดรวบยอด (Conceptual Skills) ทำให้การปฏิบัติหน้าที่ได้ดียิ่งขึ้นและจะส่งผลโดยตรงต่อ ประสิทธิภาพของสถานศึกษา ฮอย และมิสเกล (Hoy & Miskel, 2001) กล่าวว่า ความสำเร็จในการ บริหารและประสิทธิผลของสถานศึกษาจะมีมากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกส่วนของสังคมหรือผู้ที่มีส่วนได้เสีย (Stakeholders) ต่างมีส่วน รับผิดชอบ ร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมสนับสนุนการจัดการศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์

ความสำเร็จของการบริหารสถานศึกษาย่อมขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสำคัญผลการ จัดการศึกษาของสถาบันโดยอ้อมสะท้อนถึงพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถาบันนั้น ดังนั้นภาวะ ผู้นำหรือพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นปัจจัยหนึ่งของความสำเร็จหรือล้มเหลว ในการบริหารสถานศึกษา ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นบุคลากรชั้นนำหลักที่สำคัญต่อการบริหาร และการจัดการศึกษา ในกรณีนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการบริหารให้ สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา และจะต้องมีภาวะผู้นำทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรม ความสามารถในการ บริหารจัดการและความรู้ความเข้าใจในแนวทางการบริหารและการจัดการศึกษา (ธีระ รุณเจริญ, 2546) ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเปรียบเสมือนหัวใจของสถานศึกษานั้น ๆ ถ้าผู้บริหารสถานศึกษาที่ไม่มี ภาวะผู้นำก็คงบรรลุวัตถุประสงค์ในการบริหารได้ยาก (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์, 2549) ภาวะผู้นำที่ เหมาะสมกับการบริหารสถานศึกษาในปัจจุบัน คือ ภาวะผู้นำแบบปฏิรูป และภาวะผู้นำแบบ แลกเปลี่ยน โดยเป็นผู้นำที่มีทรรศนะกว้างไกลสามารถทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความพึงพอใจในการ ทำงานมากขึ้น และเป็นการจูงใจในการทำงานโดยการแลกเปลี่ยน เพราะการที่ผู้บริหารจะบริหาร สถานศึกษาให้มีประสิทธิผล หรือไม่นั่นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่ง คือ สมรรถภาพในการนำ และการใช้ภาวะ ผู้นำในการปรับเปลี่ยน และพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น สจวตส์ (Stewart, 1985) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำแบบ ปฏิรูป และภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของสถานศึกษา และงานวิจัยของ อัมพร อิศรารักษ์ (2548) กล่าวว่า ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนสามารถทำนายประสิทธิผลของ สถานศึกษา

ดังนั้นผู้บริหารจะต้องปรับพฤติกรรมของตนเองให้เหมาะสม โดยคำนึงถึงลักษณะของ ผู้ร่วมงาน สถานการณ์ สิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อม ผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพนั้น อาจพิจารณาได้จากความมีประสิทธิภาพขององค์การ ซึ่งก็คือ การที่องค์การสามารถดำเนินการจน บรรลุ หรือบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์, 2549)

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

ปัจจัยเชิงสาเหตุของภาวะผู้นำมีผลต่อประสิทธิผลของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชน อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิผลการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุของภาวะผู้นำที่มีผลต่อประสิทธิผลของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชน
3. เพื่อสร้างโมเดลความสัมพันธ์ของปัจจัยเชิงสาเหตุของภาวะผู้นำที่มีผลต่อประสิทธิผลของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ที่ใช้ในการศึกษา เรื่อง การศึกษาและพัฒนาปัจจัยเชิงสาเหตุของภาวะผู้นำที่มีผลต่อประสิทธิผลของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชน คือ ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่ผู้วิจัยนำมาศึกษา ได้แก่ ผู้ที่ดำรงตำแหน่งระดับบริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ประกอบด้วย อธิการบดี รองอธิการบดี ผู้ช่วยอธิการบดี คณบดี รองคณบดี และผู้อำนวยการหรือหัวหน้าหน่วยงานเทียบเท่าคณะ จำนวน 2,625 คน (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา <http://www.mua.go.th> and www.umap.org/usco/en/home/index.php (ข้อมูล ณ วันที่ 10 มีนาคม 2554)

กลุ่มตัวอย่าง (Samples) ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์ของการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างในโมเดลลิสเรล (LISREL Model) กล่าวคือ ผู้วิจัยใช้การศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชน จำนวน 800 คน ที่ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามรายด้านเกี่ยวกับการศึกษาและพัฒนาปัจจัยเชิงสาเหตุของภาวะผู้นำที่มีผลต่อประสิทธิผลของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ซึ่งมีแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 4 ข้อ

ส่วนที่ 2 ข้อคำถามเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยนี้ ประกอบด้วย 5 ตอน ได้แก่ แบบวัดด้านภาวะผู้นำ แบบวัดด้านความผูกพันต่อบทบาทการดำเนินชีวิตด้านต่าง ๆ แบบวัดด้านความฉลาดทางอารมณ์ แบบวัดด้านทักษะการบริหารจัดการ และแบบวัดด้านประสิทธิผลการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ของลิเคิร์ต (Likert) สเกล 5 ระดับ

3. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

ในการสร้างและพัฒนาเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บและรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาแบบสอบถามรายด้าน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 การสร้างแบบสอบถาม

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อประสิทธิผลของการบริหารของสถาบันการศึกษาเอกชน ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ประกอบไปด้วยตัวแปรสังเกตได้ 6 ตัวแปร
2. แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านความผูกพันต่อบทบาทการดำเนินชีวิตด้านต่าง ๆ

ประกอบไปด้วยตัวแปรสังเกต ได้ 8 ตัวแปร

3. แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยทักษะด้านความฉลาดทางอารมณ์ ประกอบไปด้วยตัวแปรสังเกต ได้ 4 ตัวแปร

4. แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยทักษะด้านการบริหารจัดการ ประกอบไปด้วยตัวแปรสังเกต ได้ 3 ตัวแปร

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ซึ่งเป็นแบบสอบถามรายด้าน

1. แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านประสิทธิผลของการบริหาร ประกอบไปด้วยตัวแปรสังเกตได้ 6 ตัวแปร

3.2 การตรวจคุณภาพเครื่องมือ

3.2.1 การตรวจคุณภาพเครื่องมือ การตรวจสอบความตรงของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยของภาวะผู้นำที่มีผลต่อประสิทธิผลของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชน และเพื่อหาความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และประเด็นข้อคำถาม

3.2.1.1 การตรวจสอบความตรงของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยของภาวะผู้นำที่มีผลต่อประสิทธิผลของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ผู้วิจัยนำโมเดลงานวิจัยปัจจัยของภาวะผู้นำที่มีผลต่อประสิทธิผลของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่ได้พัฒนาขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 ท่าน ได้ตรวจสอบตรวจสอบความตรงของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ

3.2.1.2 การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และประเด็นข้อคำถามผู้วิจัยนำข้อคำถามที่ได้พัฒนาขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และประเด็นข้อคำถาม

3.2.2 การปรับปรุงแบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็กที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัย แต่มีคุณลักษณะเหมือนกัน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3.2.3 การทดลองใช้เครื่องมือ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้ให้ข้อมูลจากประชากรสถาบันอุดมศึกษาเอกชน 3 แห่ง ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ แต่มีคุณลักษณะที่เหมือนกัน จำนวน 72 ฉบับ ซึ่งแบบสอบถามทั้ง 72 ฉบับ มาจากการจัดแบ่งแบบสอบถาม โดยใช้เทคนิคการสุ่มแบบบ็อคเลต (Matrix Booklet Sampling) เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการวิเคราะห์พิจารณาคุณภาพของแบบสอบถาม ดังนี้

1. หาค่าอำนาจการจำแนก (Discrimination) เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามเป็นรายข้อ โดยวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item-Total Correlation)

2. หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยจะมีค่าระหว่าง $0 < \alpha < 1$ ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้เกณฑ์พิจารณาหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient Method)

3.2.4 การวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยกำหนดไว้เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) เนื่องจากได้กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้กับตัวแปรแฝงไว้ก่อนแล้ว นั่นคือ ตัวแปรสังเกตได้จะมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเฉพาะกับตัวองค์ประกอบเท่านั้น (Bollen, 1989) ในการตัดสินใจจะเลือกข้อที่มีน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading)

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

3.3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเบื้องต้น เพื่อให้รู้จักลักษณะกลุ่มตัวอย่าง และสภาพตัวแปรต่าง ๆ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ดังนี้

3.3.1.1 ความถี่ และร้อยละ

3.3.1.2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.3.2 การวิเคราะห์หาความเที่ยง (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถาม

3.3.3 การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรที่ใช้ในการพัฒนาโมเดล ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 27 ตัวแปร ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าความเบ้ (Skewness) ความโด่ง (Kurtosis) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (Coefficient of Variation)

3.3.4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ด้วยการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product-Moment Correlation Coefficient)

3.3.5 การวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) โดยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis)

3.3.6 การตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุของภาวะผู้นำที่มีผลต่อประสิทธิผลของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ที่สร้างขึ้นจากทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ด้วยโปรแกรมสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ได้แก่ โปรแกรมลิสเรล (LISREL Program)

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุของภาวะผู้นำที่มีผลต่อประสิทธิผลของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชนใน

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจากผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชนกลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง โดยเป็นเพศชาย ร้อยละ 73.63 และเพศหญิง ร้อยละ 26.37 ซึ่งอยู่ในช่วงอายุ 56 ปีขึ้นไป มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 36.88 รองลงมาคืออยู่ในช่วงอายุ 51-55 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.13 และน้อยที่สุดคืออยู่ในช่วงอายุ 30-35 ปี คิดเป็นร้อยละ 1.88

ส่วนรายได้ของผู้ตอบแบบสอบถามนั้น ส่วนใหญ่จะมีรายได้ระหว่าง 50,001–70,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 42.00 รองลงมาคือมีรายได้ระหว่าง 30,001–50,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 40.25 และน้อยที่สุดคือมีรายได้ระหว่าง 90,000 บาท ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 4.63

ในส่วนของตำแหน่งหน้าที่ของผู้ตอบแบบสอบถามนั้น ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จะดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 33.10 รองลงมา คือ รองคณบดี คิดเป็นร้อยละ 30.10 และผู้ตอบแบบสอบถามส่วนน้อยที่สุดจะดำรงตำแหน่งอธิการบดี คิดเป็นร้อยละ 2.55

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานและลักษณะการแจกแจงของตัวแปรสังเกตได้แต่ละปัจจัย

ปัจจัยด้านความฉลาดทางอารมณ์ในภาพรวมมีระดับของการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก โดยมีค่า $\bar{x} = 3.726$ ค่า SD = 0.629 ส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยสูง (3.678 – 3.731) มีค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (CV) อยู่ระหว่าง 0.146 – 0.181 ตัวแปรส่วนใหญ่มีการแจกแจงมีลักษณะเบ้ทางซ้ายทั้งหมด (-0.379) – (-0.461) มีการแจกแจงมีลักษณะความโด่งต่ำกว่าโค้งปกติ (-0.428) – (-0.724)

ปัจจัยด้านความผูกพันต่อบทบาทการดำเนินชีวิตด้านต่างๆในภาพรวมมีระดับของการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่า $\bar{x} = 3.384$ ค่า SD = 0.692 ส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยปานกลาง (3.229 – 3.633) มีค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (CV) อยู่ระหว่าง 0.190 – 0.229 ตัวแปรส่วนใหญ่มีการแจกแจงมีลักษณะเบ้ทางขวา (-0.194) – (0.394) มีการแจกแจงมีลักษณะความโด่งต่ำกว่าโค้งปกติมาก (-0.912) – (-1.469)

ปัจจัยด้านทักษะการบริหารจัดการ (MS) ในภาพรวมมีระดับของการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก โดยมีค่า $\bar{x} = 3.714$ ค่า SD = 0.750 ส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยสูง (3.700 – 3.736) มีค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (CV) อยู่ระหว่าง 0.173 – 0.230 ตัวแปรส่วนใหญ่มีการแจกแจงมีลักษณะเบ้ทางซ้ายทั้งหมด (-0.541) – (-0.701) มีการแจกแจงมีลักษณะความโด่งต่ำกว่าโค้งปกติ (-0.928) – (-0.981)

ปัจจัยด้านภาวะผู้นำในภาพรวมมีระดับของการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่า $\bar{x} = 3.318$ ค่า SD = 0.724 ส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยปานกลาง (3.053 – 3.596) มีค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (CV) อยู่ระหว่าง 0.181 – 0.277 ตัวแปรส่วนใหญ่มีการแจกแจงมีลักษณะเบ้ทางขวา (-0.051) – (0.505) มีการแจกแจงมีลักษณะความโด่งต่ำกว่าโค้งปกติมาก (-0.815) – (-1.325)

ปัจจัยด้านประสิทธิผลของการบริหารจัดการสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาพรวมมีระดับของการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่า $\bar{x} = 3.421$ ค่า SD = 0.742 ส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยปานกลาง (3.160 – 3.675) มีค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (CV) อยู่ระหว่าง 0.198 – 0.248 ตัวแปรส่วนใหญ่มีการแจกแจงมีลักษณะเบ้ทางขวา (-0.806) – (0.332) มีการแจกแจงมีลักษณะความโด่งต่ำกว่าโค้งปกติมาก (-0.503) – (-1.361)

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ที่ได้ศึกษาจำนวน 27 ตัวแปร พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งหมด 371 คู่ มีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 329 คู่ มีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 9 คู่ และมีความสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติจำนวน 33 คู่ โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเป็นความสัมพันธ์ทางบวกจำนวน 300 คู่ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่มีค่าเป็นบวกนั้นแสดงถึงความสัมพันธ์ที่มีทิศทางไปในทางเดียวกัน ความสัมพันธ์ทาง

ลบจำนวน 71 คู่ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่มีค่าเป็นลบนั้น แสดงถึงความสัมพันธ์ที่มีทิศทางไปในทางตรงข้ามกัน ในเมทริกซ์มีขนาดของความสัมพันธ์ทางบวก ตั้งแต่ 0.007 ถึง 0.990 และ มีขนาดของความสัมพันธ์ทางลบ ตั้งแต่ -0.007 ถึง -0.440

ผลการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณ (Regression Coefficient) โมเดลสมการโครงสร้างเชิงสาเหตุ โดยพิจารณาจากค่า R^2 ด้านความฉลาดทางอารมณ์ (EMO) และด้านความผูกพันต่อบทบาทดำเนินชีวิตด้านต่าง ๆ (MR) มีค่า R เท่ากับ 0.482 มีค่า R^2 เท่ากับ 0.232 หรือสามารถอธิบายได้ว่าด้านความฉลาดทางอารมณ์ (EMO) และด้านความผูกพันต่อบทบาทดำเนินชีวิตด้านต่าง ๆ (MR) มีความสัมพันธ์กันมากที่ระดับ 0.482 และมีค่าความแปรปรวนได้ร้อยละ 23.2 ด้านความฉลาดทางอารมณ์ (EMO) และด้านภาวะผู้นำ (LEA) มีค่า R เท่ากับ 0.470 และค่า R^2 เท่ากับ 0.221 หรือสามารถอธิบายได้ว่าด้านความฉลาดทางอารมณ์ (EMO) และด้านภาวะผู้นำ (LEA) มีความสัมพันธ์กันมากที่ระดับ 0.470 และมีค่าความแปรปรวนได้ร้อยละ 22.1 และด้านความฉลาดทางอารมณ์ (EMO) และด้านทักษะการบริหารจัดการ (MS) มีค่า R เท่ากับ 0.111 มีค่า R^2 เท่ากับ 0.012 หรือสามารถอธิบายได้ว่าด้านความฉลาดทางอารมณ์ (EMO) และด้านทักษะการบริหารจัดการ (MS) มีความสัมพันธ์กันน้อยที่ระดับ 0.111 และมีค่าความแปรปรวนได้ร้อยละ 1.2 ตามลำดับ ที่ระดับความเชื่อมั่น 0.95

ส่วนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นโมเดลเชิงสาเหตุของภาวะผู้นำที่มีผลต่อประสิทธิผลของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

1. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของภาวะผู้นำที่มีผลต่อประสิทธิผลของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเปรียบเทียบกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ตัวแปรแฝงทั้งภายนอกและภายใน จะวัดจากตัวแปรที่สังเกตได้โดยพิจารณาจากค่าน้ำหนัก (Loading) สามารถอธิบายได้ดังนี้

ตัวแปรแฝงภายนอกด้านความฉลาดทางอารมณ์ (EMO) มีค่าน้ำหนัก (Loading) ของความตระหนักในตนเอง (SELFA) การจัดการตนเอง (SELFM) ความตระหนักในสังคม (SOCIAL) และการจัดการด้านความสัมพันธ์ (RELAM) มีค่า 0.66, 0.60, 0.57, และ 0.59 ตามลำดับ

ตัวแปรแฝงภายในด้านความผูกพันต่อบทบาทการดำเนินชีวิตด้านต่าง ๆ (MR) มีค่าน้ำหนัก (Loading) ความผูกพันต่อบทบาทคู่สมรส (MRR) ความผูกพันต่อบทบาทการเป็นบิดามารดา (MRF) ความผูกพันต่อบทบาทมิตรภาพ (MRFR) ความผูกพันต่อบทบาทในชุมชนหรือสังคม (MRSO) ความผูกพันต่อบทบาทอาชีพ (MROC) ความผูกพันต่อบทบาทผู้ดูแลบิดามารดา (MRPR) ความผูกพันต่อบทบาทเครือญาติ (MRKI) และความผูกพันต่อบทบาทแม่บ้าน (MRHM) มีค่า 0.31, 0.29, 0.34, 0.74, 0.84, 0.66, 0.78 และ 0.76 ตามลำดับ

ตัวแปรแฝงภายในด้านทักษะการบริหารจัดการ (MS) มีค่าน้ำหนัก (Loading) ทักษะที่สัมพันธ์กับงาน (MSTR) ทักษะที่สัมพันธ์กับคน (MSPR) และทักษะที่สัมพันธ์กับตนเองและการวิเคราะห์ (MSSR) มีค่า 0.84, 0.69 และ 0.28 ตามลำดับ

ตัวแปรแฝงภายในด้านภาวะผู้นำ (LEA) มีค่าน้ำหนัก (Loading) การให้รางวัลตามสถานการณ์ (COR) การบริหารแบบวางเฉย (MAE) ความมีเสน่ห์ (CHA) แรงบันดาลใจ

(INS) การมุ่งความสัมพันธ์เป็นรายบุคคล (INC) และการกระตุ้นการใช้ปัญญา (INT) มีค่า 0.78, 0.87, 0.58, 0.027, 0.29 และ 0.19 ตามลำดับ

ตัวแปรแฝงภายในด้านประสิทธิผลของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชน (EFF) มีค่าน้ำหนัก (Loading) ความสามารถในการผลิต (PROD) ความสามารถในการพัฒนาเจตคติทางบวก (POA) ความสามารถในการปรับตัว (ADA) ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถาบัน (SOP) การพัฒนาบุคลากร (HUR) และความสามารถในการสร้างความสามัคคีกับบุคลากร (HUU) มีค่า 0.33, -0.35, -0.026, 0.19, 0.11 และ 0.018 ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยเชิงสาเหตุของภาวะผู้นำที่มีผลต่อประสิทธิผลของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการทดสอบรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของภาวะผู้นำที่มีผลต่อประสิทธิผลของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเปรียบเทียบกับข้อมูลเชิงประจักษ์มีความสอดคล้องกัน โดยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์ (Chi-Square) มีค่าเท่ากับ 527.27 ที่องศาอิสระ (Degree of Freedom) เท่ากับ 187 ระดับความมีนัยสำคัญ (P-Value) เท่ากับ 0.052 ค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนจากการประมาณค่า (Root Mean Square Error of Approximation, (RMSEA) เท่ากับ 0.047 ค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของเศษ (Root Mean Square Residual, RMR) เท่ากับ 0.022 มีค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of Fit Index) (GFI) เท่ากับ 0.99 และค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted Goodness of Fit Index), AGFI) เท่ากับ 0.98 ค่าไค-สแควร์ (Chi-Square) ต่อองศาอิสระ (χ^2/df) มีค่าเท่ากับ 2.820 ขนาดของตัวอย่างอย่างน้อยที่สุดหรือขนาดวิกฤต (Critical) เท่ากับ 327.69

อภิปรายผล

ผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นเพื่อการอภิปรายเป็นรายปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ตลอดจนนำเสนอรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อด้านประสิทธิผลของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ปัจจัยด้านภาวะผู้นำมีผลทางตรงต่อประสิทธิผลของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

ผลการวิจัยที่พบว่า แบบจำลองโครงสร้างของด้านภาวะผู้นำมีผลทางตรงต่อประสิทธิผลของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เป็นไปตามสมมติฐานที่ 1 ของการวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเบิร์นส์ (Burns, 1978) และแนวคิดของทิชชี และเตวานน่า (Tichy & Devanna, 1986) และสอดคล้องกับแนวคิดของเซอร์จิโอวานนี (Sergiovanni, 1996) ซึ่งทั้งสองแนวคิดมีความสอดคล้องกัน

สำหรับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตัวแปรสังเกตได้ในปัจจัยด้านภาวะผู้นำ มีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งหมดจำนวน 15 คู่ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในช่วง 0.197 – 0.967 มีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 15 คู่

2. ปัจจัยด้านความฉลาดทางอารมณ์ ความผูกพันต่อบทบาทการดำเนินชีวิตด้านต่าง ๆ และด้านทักษะการบริหารจัดการ มีผลทางตรงต่อด้านภาวะผู้นำ

แบบจำลองโครงสร้างที่เกี่ยวข้องกับด้านความฉลาดทางอารมณ์มีผลทางตรงต่อด้านภาวะผู้นำมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เป็นไปตามสมมติฐานที่ 2 ของการวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของซาโลเวย์ และเมเยอร์ (Salovey & Mayer, 1993)

สำหรับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตัวแปรสังเกตได้ในปัจจัยด้านความฉลาดทางอารมณ์ มีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งหมดจำนวน 6 คู่ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในช่วง 0.933 – 0.990 มีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 6 คู่

3. ปัจจัยด้านความฉลาดทางอารมณ์มีผลทางตรงต่อด้านความผูกพันต่อบทบาทการดำเนินชีวิตด้านต่าง ๆ และด้านทักษะการบริหารจัดการ

แบบจำลองโครงสร้างที่เกี่ยวข้องกับด้านความฉลาดทางอารมณ์มีผลทางตรงต่อด้านความผูกพันต่อบทบาทการดำเนินชีวิตด้านต่าง ๆ มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เป็นไปตามสมมติฐานที่ 3 ของการวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกู๊ดส์ (Goode, 1960)

4. ปัจจัยด้านความผูกพันต่อบทบาทการดำเนินชีวิตด้านต่าง ๆ มีผลทางตรงต่อด้านทักษะการบริหารจัดการ

แบบจำลองโครงสร้างที่เกี่ยวข้องกับด้านความผูกพันต่อบทบาทการดำเนินชีวิตด้านต่าง ๆ มีผลทางตรงต่อด้านทักษะการบริหารจัดการ มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เป็นไปตามสมมติฐานที่ 3 ของการวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของฟาร์เรล และเคย์ (Farren & Kaye, 1996)

สำหรับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตัวแปรสังเกตได้ในปัจจัยด้านความผูกพันต่อบทบาทการดำเนินชีวิตด้านต่าง ๆ มีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งหมดจำนวน 28 คู่ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในช่วง 0.401–0.981 มีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 28 คู่ ทั้งหมดมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเป็นความสัมพันธ์ทางบวก

ข้อเสนอแนะ

การนำเสนอในตอนนี้นำผู้วิจัยค้นพบปัจจัยเชิงสาเหตุของภาวะผู้นำที่มีผลต่อประสิทธิผลของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะโดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นการนำเสนอข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และส่วนที่สอง เป็นการนำเสนอข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ตามรายละเอียดดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ปัจจัยเชิงสาเหตุของภาวะผู้นำมีผลต่อประสิทธิผลของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชนตามสมมติฐานมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ สามารถนำผลการวิจัยไปพัฒนาหาวิธีการประเมินประสิทธิผลของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชน และหน่วยงานที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน เพื่อใช้ช่วยในการประเมินผลงานกับผู้บริหารให้มีความถูกต้อง และเป็นธรรมแก่ผู้ปฏิบัติงาน

1.2 ผลการวิจัยครั้งนี้ สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาประสิทธิผลของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาต่อไป

1.3 ผลการวิจัยครั้งนี้ นำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการแสวงหาการสร้างรูปแบบเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการทำงานในมิติอื่น ๆ หรือมิติแฝงในการอบรมสัมมนาเพื่อพัฒนาผู้บริหารให้ เก่ง ดี และมีความสุขในการทำงาน และเป็นผู้บริหารมืออาชีพ

1.4 ผลการวิจัยครั้งนี้ สามารถนำการดำเนินการด้านบริหารที่ทำให้เกิดประสิทธิผล เพิ่มเติมประสิทธิผลในการบริหารให้สูงขึ้น ดีขึ้นของผู้บริหารระดับรอง เช่น หัวหน้าคณะวิชา หัวหน้าแผนก เป็นต้น

1.5 ในด้านการพัฒนารูปแบบของปัจจัยเชิงสาเหตุของภาวะผู้นำมีผลต่อประสิทธิผลของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชนนั้น เพื่อเป็นการยืนยันหรือให้ได้รูปแบบที่ถูกต้อง ชัดเจน และมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นควรมีการเพิ่มการจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ และการจัดทำ Work Shop เพื่อนำข้อมูลที่ได้มารวบรวมและใช้ประกอบการพัฒนารูปแบบเพิ่มเติม

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากการวิจัยเรื่อง การศึกษาและพัฒนาปัจจัยเชิงสาเหตุของภาวะผู้นำที่มีผลต่อประสิทธิผลของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

2.1 ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ร่วมเพิ่มเติมกับรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาปัจจัยเชิงสาเหตุของภาวะผู้นำที่มีผลต่อประสิทธิผลของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

2.2 การศึกษาความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลตามกรอบแนวคิดในงานวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาอิทธิพลจากการปรับดัชนีตัดแปลงโมเดล (Model Modification Indices) ที่ได้จากการใช้โปรแกรมสำเร็จรูป LISREL เท่านั้น เพื่อให้ผลการวิเคราะห์มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ในการวิจัยครั้งต่อไปควรนำโปรแกรมสำเร็จรูปอื่น ๆ ที่มีการทำงานลักษณะเดียวกัน เช่น การวิเคราะห์โมเดลการวิเคราะห์โครงสร้างความแปรปรวนร่วม (Analysis of Covariance Structure Model: ACOVS Model) โปรแกรม AMOS และโปรแกรม EQS มาวิเคราะห์ เพื่อนำผลที่ได้มาพิจารณาร่วมด้วย

2.3 งานวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการศึกษาเชิงเปรียบเทียบ โดยการเปลี่ยนแปลงการพยากรณ์ตัวแปรตามด้วยตัวแปรอิสระที่มีโครงสร้างข้อมูลหลายระดับ หรือที่เรียกว่า การวิเคราะห์เชิงพหุระดับ (Multilevel Model) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Hierarchical Linear Modeling: HLM

2.4 งานวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการศึกษาเชิงเปรียบเทียบ โดยการขยายการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุของภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐบาล หรือในสถานศึกษาระดับอื่น ๆ เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้มาวิเคราะห์ เปรียบเทียบ อันเป็นการขยายต่อ ยอดองค์ความรู้ของงานวิจัยให้มีความสมบูรณ์ที่สุด

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2541). **มาตรฐานโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา**

แห่งชาติ. กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2543). **รายงานการวิจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา**

ขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ: การศาสนา.

- กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานนโยบายและแผนการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม. (2542). **แนวคิดนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ พื้นฐานการปฏิรูปการศึกษาเพื่อประชาชน.** กรุงเทพฯ: การศาสนา.
- ธีระ รุณเจริญ. (2546). **การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา.** กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- ประทีน วิเศษสุวรรณ. (2545). **ปัจจัยการบริหารการศึกษาที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลในการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.**
- ภาวดี อนันต์นาวิ. (2545). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ. ปรินญาานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.**
- มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์. (2548). **คู่มือการประกันคุณภาพ.** นครสวรรค์: สวรรค์วิถีการพิมพ์.
- รุ่ง แก้วแดง. (2547). **ปฏิวัติการศึกษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ 5.** กรุงเทพฯ: มติชน.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2542). **การบริหารโรงเรียนแบบกระจายอำนาจ.** กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน.
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2549). **ภาวะผู้นำ. ในประมวลสาระชุดวิชาทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา หน่วยที่ 5-8. พิมพ์ครั้งที่ 9. นนทบุรี: สุวีริยาสาส์น.**
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.** สืบค้นจาก <http://www.mua.go.th> and www.umap.org/usco/en/home/index.php (วันที่ 10 มีนาคม 2554).
- อัมพร อิสสรารักษ์. (2548). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตภาคตะวันออก. ปรินญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.**
- อรรณพ พงษ์วาท. (2540). **เอกสารคำสอนรายวิชา 1051791. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.**
- Bollen, K. A. (1989). **Structural Equation with Latent Variables.** New York: John Wiley & Sons.
- Burns, J. M. (1978). **Leadership : Theory of Leadership.** New York: Harper and Row.
- Farren, C. & Kaye, B. L. (1996). **The Leader of The Future : New Versions, Strategies and Practices for The Next Era.** San Francisco: Jossey-Bass.
- Goode, W. J. (1960). **A Theory of Role Strain. American Sociological Review.**
Retrieved from:
http://www.bc.sdu/bc_org/avp/wfnetwork/rft/wfpedia/index.html
- Hoy, W. K., & Miskel, C. G. (2001). **Educational Administration: Theory - research - practice.** 6th ed. New York: McGraw-Hill.
- Katz, R. L. (1974). **Skills of Effective Administer.** Boston: Harvard Business Review: 14-20, 73-102.

- Salovey, P., & Mayer, J. D. (1993). **The Intelligence of Emotional Intelligence.** *Intelligence*, 17(4), 433-442.
- Sergiovanni, T. J. (1996). Leadership Basics for Principals and Their Staff. **The Educational Forum.** 60, 19-22.
- Stewart, R. (1985). **The Reality of Management.** 2nd ed. London: Heinemann.
- Tichy, N. M., & Devanna, M. A. (1986). **The Transformational Leader.** New York: John Wiley & sons.